

Валентина ЗДАНОВСЬКА,

мол. наук. співроб. НБУВ

ПЕРСОНАЛЬНІ СТОРІНКИ НАУКОВЦІВ ЯК ДЖЕРЕЛО БІОБІБЛІОГРАФІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

У статті представлені результати дослідження персональних сторінок науковців установ Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України. Стисло проаналізовано їх типи, структуру, універсальні ознаки, змістовне наповнення, а також можливість використання їх у бібліографічній діяльності.

Ключові слова: персональна сторінка, бібліографічний ресурс, довідково-бібліографічне обслуговування.

В останні роки Інтернет став невід'ємною частиною реального життя. А завдяки своїм інформаційним й комунікативним елементам та різноманітним сервісам він перетворився на засіб доступу до значних обсягів бібліографічних, біобібліографічних, фактографічних та інших даних, надав принципово нові можливості для посилення особистісного компонента мережевих наукових комунікацій та самовираження вчених.

Однією з оперативних і динамічних форм наукових комунікацій уже багато років є персональні сторінки науковців, розміщені в Інтернеті, як самотійно, так і на веб-сайтах наукових організацій та установ. Персональні сторінки – це електронні документи, що складаються з одного або декількох файлів, містять деякі тексти й посилання у форматі HTML [3]. Персональні сторінки мають певну структуру, ряд типологічних характеристик і універсальних ознак, які будуть розглянуті нижче. З огляду на те, що вони містять біографічну та бібліографічну інформацію про вчених, сьогодні можна розглядати персональні сторінки як важливу складову довідково-бібліографічного обслуговування читачів у науковій бібліотеці.

На сучасному етапі проведена значна кількість досліджень, присвячених персональним сторінкам учених. Зокрема, питанням визначення змістовних і типологічних ознак персональних сторінок, формування критеріїв їх оцінки та перспектив використання присвячена робота О. М. Єжова [4]. Аналіз жанроутворюючих комунікативно-лінгвістичних (композиційних, семантико-стилістичних, паралінгвістичних) характеристик персональних сайтів представлено в роботі С. А. Матвєєвої [7]. Інтернет-сайти, у т. ч. персональні сторінки, як засіб наукових комунікацій розглянуто в дослідженнях С. С. Данилюка [2], Є. В. Булдакової [1],

Н. А. Хміль [8]. Не менш цікавою є робота Н. Курчакової, присвячена інтернет-блогам, як персональним сторінкам, що через об'єктивні причини еволюціонували і нині надають більш широкі можливості для їх авторів [6].

Метою даної публікації є висвітлення результатів дослідження персональних веб-сторінок науковців установ НАН України, яке проводилося в межах моніторингу інформаційно-бібліотечної складової сайтів цих установ [5].

На першому етапі дослідження були проаналізовані персональні сторінки науковців, представлені на веб-сайтах установ Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України. Сьогодні секція об'єднує 47 наукових установ, у т. ч. Національну бібліотеку України імені В. І. Вернадського (НБУВ) і Львівську національну наукову бібліотеку імені В. Стефаника (ЛННБ), однак власні веб-сайти у всесвітній мережі мають лише 22 установи³. Аналіз веб-сайтів наукових установ секції показав, що на кожному з них є інформація про своїх науковців, розміщена переважно в рубриках «Персональні сторінки», «Особові сторінки» або «Наші науковці». Водночас слід зауважити, що на сайтах більшості установ секції представлені персональні сторінки менше ніж третини працюючих науковців, а в ряді інститутів лише сторінки директорів, їхніх заступників і заввідділів. Найбільш повно представлені науковці на сайтах Інституту політичних і етнонаціональних досліджень, Інституту соціології, Інституту літератури, НБУВ.

Під час зазначеного дослідження персональні сторінки науковців були проаналізовані з точки зору наявності універсальних ознак і типологічних особливостей, а також на предмет можливості використання цих сторінок як сучасного джерела бібліографічної та фактографічної інформації.

Дослідження показало, що на даному етапі в більшості наукових установ секції, незважаючи на незначну поки що кількість персональних сторінок, уже досить виразно сформовані вимоги щодо їх структури й змістовного наповнення. Як правило, персональні сторінки містять інформацію, яка базується на сукупності певних характеристик, що розкривають особистість і досягнення науковця. До таких належать: соціальні характеристики (ім'я, наукова біографія, суспільна діяльність, членство в організаціях та ін.), креативні характеристики (освіта, науковий статус, галузь діяльності, у т. ч. викладацька, наукові інтереси, публікації, міжнародні зв'язки тощо), захоплення (хобі, інтереси поза

---

³ На час проведення дослідження не відкрилися веб-сайти Інституту сходознавства ім. І. Крип'якевича, Інституту української мови, Інституту народознавства, Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології, Одеського археологічного музею.

роботою та ін.), комунікативні характеристики (адреса, телефон, факс, електронна пошта, ISQ та ін.).

Детальний аналіз персональних сторінок науковців за вищевказаними характеристиками дав змогу визначити ряд їхніх типологічних особливостей і, відповідно, розподілити їх за такими типами: сторінки-візитівки, іміджеві, представницькі, змістові та меморіальні персональні сторінки. Слід зауважити, що на сайтах більшості наукових установ одночасно представлені всі типи персональних сторінок.

Сторінки-візитівки надають дуже обмежену інформацію про їхніх власників (прізвище, ім'я, по батькові, фото і контактна інформація). Серед проаналізованих персональних сторінок науковців секції сторінки-візитівки були представлені лише на сайті Інституту економіко-правових досліджень.

Іміджеві сторінки побудовані за схемою звичайного резюме, містять більш розгорнуту інформацію про їхніх власників (освіта, наукова біографія, наукові інтереси, внесок у розвиток науки, викладацька діяльність, нагороди, кількість публікацій тощо). Такий тип сторінок використовують, наприклад, провідні фахівці Інституту регіональних досліджень, Інституту демографії та соціальних досліджень, Інституту літератури. Утім, інформації, розміщеної на таких персональних сторінках, достатньо тільки для пошуку провідних спеціалістів у певній галузі знання.

Найчастіше для презентації у всесвітній мережі власних наукових досягнень, ідей, опублікованих і неопублікованих матеріалів тощо науковці використовують представницькі персональні сторінки. Цей тип сторінок зазвичай містить фото, контактну інформацію, більш докладний опис сфери наукової та громадської діяльності, досягнень науковця, відображає його участь у роботі вітчизняних і міжнародних наукових товариств, організацій, комісій, конференцій. Крім того, власники таких сторінок подають бібліографічні переліки публікацій. Однак, слід зауважити, що переважна більшість цих переліків має ряд недоліків, зокрема: вибіркковість публікацій (наприклад, «найбільш вагомій»), істотна різниця хронологічних меж публікацій (від п'яти до 25 років), відсутність структурування публікацій за видами документів (монографії, навчальні посібники, довідники), не завжди правильно оформлені бібліографічні описи (наприклад, зазначені лише назва і місце видання) та ін. Утім, незважаючи на ці недоліки, представницькі персональні сторінки можуть використовуватися бібліографами не лише для пошуку провідних спеціалістів у певній галузі знання, а й для уточнення біографічної та бібліографічної інформації, фактів перших публікацій тощо. Цей тип сторінок застосовують фахівці Ради по вивченню продуктивних сил, Інституту регіональних досліджень, Інституту держави і права, Інституту політичних і етнонаціональних досліджень, Інституту соціології, Інституту українознавства, Київського університету права, НБУВ.

Найбільш ефективним каналом для отримання бібліотечними фахівцями оперативної біобібліографічної та фактографічної інформації, а також реалізації широкого кола бібліографічних завдань є, безперечно, змістові персональні сторінки. Вони відрізняються від попередніх тим, що крім інформації, яку містять усі перераховані вище типи сторінок, науковці намагаються більш змістовно представити результати своєї наукової діяльності, тобто, додають до бібліографічного опису повні тексти публікацій, реферати, анотації, посилання на електронні публікації в Інтернет (або пропонують отримати тексти окремих статей електронною поштою), гіперпосилання на галузеві сайти або на сайти інших науковців, звукові файли з інтерв'ю, тексти лекцій. Окремі науковці зі своїх персональних сторінок на веб-сайтах установ дають посилання на власні веб-сайти в Інтернеті. Варто зазначити, що змістові персональні сторінки поки що не дуже поширені, їх поодинокі приклади можна знайти лише на сайтах Інституту економіки та прогнозування, Інституту археології, Інституту історії України, Інституту філософії, НБУВ.

І ще один тип сторінок, які містяться на веб-сайтах наукових установ секції – меморіальні персональні сторінки. Метою створення таких сторінок є презентація світовій науковій спільноті та всім зацікавленим досягнень колишніх співробітників, директорів науково-дослідних установ і керівників наукових шкіл. Такі сторінки можна знайти в розділі «Історія» на сайтах таких установ, як: Рада по вивченню продуктивних сил, Інститут регіональних досліджень, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень, а також у розділі «Дирекція» Інституту держави і права. Усі меморіальні персональні сторінки містять розгорнуті довідки про життєвий шлях учених, їхні наукові інтереси і досягнення, інформацію про нагороди, посилання на бібліографічні покажчики їхніх праць або бібліографічні переліки вибраних публікацій із зазначенням часу виходу їх у світ. З огляду на це можна констатувати, що меморіальні персональні сторінки також можуть бути корисними для проведення історичних, біографічних, соціально-психологічних та інших досліджень.

Отже, результати, отримані під час дослідження персональних сторінок науковців, дають змогу зробити висновок, що, незважаючи на об'єктивно існуючі розбіжності стосовно їх організації, персональні сторінки усіх типів мають схожу структуру і чимало спільного в змістовому наповненні. Це свідчить про наявність у науковому співтоваристві сталого неформального зразка побудови таких сторінок і про формування певних уніфікованих класифікаційних схем для представлення у всесвітній мережі інформації про діяльність науковців. Крім того, результати дослідження показали, що за умови переходу від іміджевих і представницьких до змістових персональних сторінок, більш вагомого представлення науковцями своїх досягнень у вигляді опублікованих

і неопублікованих матеріалів, анотацій, рефератів, посилань в Інтернет, вчасного оновлення відомостей про науковця персональні сторінки сьогодні можуть стати найоперативнішим і найдостовірнішим джерелом біобібліографічної та фактографічної інформації, важливою складовою сучасного довідково-бібліографічного обслуговування.

Список використаних джерел

1. *Булдакова Е. В.* Проблема удобства использования веб-сайтов. Интернет-сайты как каналы научных коммуникаций [Электронный ресурс] / Е. В. Булдакова, В. П. Захаров. – Режим доступа: <http://www.edu.ru/vconf/index/php>. – Загл. с экрана.

2. *Данилюк С. С.* Персональні веб-сторінки лінгвістів як засіб професійного спілкування / С. С. Данилюк // Дослідження молодих науковців у галузі гуманітарних наук : матеріали IV Міжрегіональної конф. молодих учених та аспірантів. – Горлівка : Вид-во Горлівськ. Держ. пед. ун-ту іноз. мов, 2006. – С. 43–44.

3. *Ежов А.* Измерение информации в сети. Методика библиометрического анализа персонализированных страниц ученых / А. Ежов // Библио. дело. – 2005. – № 3. – С. 22–25.

4. *Ежов А. Н.* Персонализированные страницы ученых-гуманитариев: библиометрический анализ, типизация, перспективы использования : дис. ... канд. пед. наук : спец. 05.35.03 СГ. – 2006. – 251 с.

5. *Здановська В. П.* Інформаційно-бібліотечний складник сайтів науково-дослідних установ НАН України / В. П. Здановська // Бібл. вісн. – 2010. – № 3. – С. 3–7.

6. *Курчакова Н.* Формы самопрезентации в блоге [Электронный ресурс] / Н. Курчакова. – Режим доступа: <http://volokhonsky.ru/internet/kurchakova.pdf>. – Загл. с экрана.

7. *Матвеева С. А.* Сайт як жанр Інтернет-комунікацій (на матеріалі персональних сайтів учених) : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.15 / С. А. Матвеева. – Донецьк, 2006. – 212 с.

8. *Хміль Н. А.* Розвиток засобів наукових комунікацій як складова педагогічної науки (середина ХХ століття – початок ХХІ століття) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01. / Н. А. Хміль. – Луганськ, 2009. – 20 с.